

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Sociala konsekvenser av de nya bestämmelserna för den ekonomiska styrningen" (yttrande på eget initiativ)

(2012/C 143/05)

Föredragande: **Gabriele BISCHOFF**

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén beslutade den 14 juli 2011 att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Sociala konsekvenser av de nya bestämmelserna för den ekonomiska styrningen" (yttrande på eget initiativ).

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 januari 2012.

Vid sin 478:e plenarsession den 22–23 februari 2012 (sammanträdet den 22 februari 2012) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 232 röster för, 8 röster emot och 9 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europa måste tala med en röst, agera snabbare och mindre obeslutsamt och följa rätt recept för att på ett övertygande sätt bemöta den svåraste finansiella och ekonomiska förtroendekris som har inträffat sedan EU grundades.

1.2 EESK välkomnar regeringarnas försök att rätta till de inneboende felen i euroområdet och bygga en ny struktur för europeisk ekonomisk styrning. Detta är nödvändigt, eftersom de verktyg och förfaranden som hittills har använts inte har gett önskad effekt, dvs. att minska skuldsättningsgraden och störningarna i den makroekonomiska jämvikten. Den nya strukturen för den ekonomiska styrningen i Europa måste dock skydda medlemsstaternas demokratiska rättigheter och deras fritt valda parlament i lika hög grad som arbetsmarknadsparternas autonomi och deras rätt till kollektiva avtalsförhandlingar.

1.3 Vid styrningen står visserligen den ekonomiska politiken i förgrunden, men det är framför allt de sociala systemen som kommer att påverkas, eftersom hotet om (halv-)automatiska sanktioner tvingar medlemsstaterna att genomföra vissa reformer. EESK rekommenderar en smart och hållbar budgetkonsolidering, där man ser till att nödvändiga sociala investeringar görs, så att sociala asymmetrier kan undvikas.

1.4 Några av de besparingsåtgärder som redan har genomförts eller planeras kommer att få negativa konsekvenser för både människor och företag genom att nedskärningar görs i sociala förmåner och arbetsmarknadspolitiska åtgärder för utsatta grupper och genom att den sociala infrastruktur som krävs för t.ex. barnomsorg eller utbildning tas bort. Detta kommer att inverka negativt på tillgången till tjänster och på tjänsternas kvalitet och på så sätt allvarligt sänka livskvaliteten för utsatta grupper.

1.5 Det finns inneboende målkonflikter mellan Europa 2020-strategin och den ekonomiska styrningen i Europa. Genomförandet av den europeiska planeringsterminen och paketet med sex lagstiftningsakter om ekonomisk styrning ("sixpack") får inte sabotera målen om t.ex. minskad fattigdom inom ramen för Europa 2020-strategin. Man måste därför granska alla åtgärder för att se om de inte ökar fattigdomen.

1.6 EESK bekräftar att det omgående krävs en bedömning av de sociala konsekvenserna av de nya bestämmelserna för den ekonomiska styrningen och anser framför allt följande:

- 1) Det behövs en "social investeringspakt".
- 2) Man måste i god tid och till fullo involvera arbetsmarknadsparterna och det representativa organiserade civila samhället i alla åtgärder på grundval av deras särskilda uppgifter och befogenheter.
- 3) Man måste sammankalla ett konvent för att ett koncept inriktat på sociala framsteg ska tillämpas vid kommande fördragsändringar.
- 4) Det behövs en "social fallskärm" genom en likvärdig "social inriktning" (*social governance*).
- 5) Man måste säkra och främja arbetsmarknadsparternas autonomi i de kollektiva avtalsförhandlingarna.
- 6) Man måste utnyttja nya inkomstkällor för konsolideringen av de offentliga budgetarna.
- 7) Effektiviteten och ändamålsenligheten i de offentliga utgifterna måste öka och bekämpningen av skatteflykt intensifieras.

2. En ny struktur för krishantering

2.1 Lissabonfördraget innebar att Europas sociala dimension bekräftades, att den sociala marknadsekonomin förankrades som mål, att de grundläggande sociala rättigheterna gjordes rättsligt bindande och att sociala konsekvensbedömningar gjordes till ett obligatoriskt inslag i alla EU-projekt och initiativ. EESK har länge betonat att en social marknadsekonomi i Europa måste förena konkurrenskraft och social rättvisa. Ekonomisk dynamik och sociala framsteg är i detta fall inte motpoler utan kompletterar varandra ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ EESK:s yttrande "Den sociala agendan", EUT C 182, 4.8.2009, s. 65.

2.2 Kommittén har redan uttalat sig positivt om att man i EU med den nya Europa 2020-strategin har kommit överens om att skapa smart och hållbar tillväxt för alla.

2.3 EU befinner sig just nu i sin svåraste kris sedan unionen bildades. Finanskrisen har i många länder utvecklats till en djupgående ekonomisk kris, skuldcrisis och social kris. Dessutom råder det en förtroendekris gentemot EU-institutionerna, och osäkerheten om vilka åtgärder som ska vidtas är stor. Europa måste tala med en röst, agera snabbare och mindre obeslutsamt och följa rätt recept.

2.3.1 Sparprogram och finansiella skyddsnet står i centrum för uppmärksamheten, de åtgärder som krävs för en bättre ekonomisk styrning (*economic governance*) och mer tillväxt är fortfarande fragmentariska och ganska oöverskådliga, och man har ännu inte inlett någon debatt om för- och nackdelarna med en fördjupad integration.

2.3.2 Det framförs allt mer betänkligheter om att denna förtroendekris håller på att utvecklas till en kris för demokratin, framför allt mot bakgrund av rädslan för sanktioner. EESK framhåller att de direktvalda nationella parlamenten med utgångspunkt i sina egna befogenheter och ansvarsområden fritt måste kunna besluta om budgetarna och regeringarnas sammansättning.

2.3.3 EESK har redan i flera yttranden framhållit att denna kris har blivit ett särskilt belastningsprov för Europa. Besparingspolitiken ger i många länder upphov till social oro och främjar antieuropeiska eller nationalistiska stämningar.

2.4 Genom att introducera sparprogram har EU-politiken och de nationella regeringarna i ett försök att lugna de finansiella marknaderna reagerat på den s.k. skuldcrisen, som bland annat uppstått till följd av de senaste årens finanskris och på grund av den massiva avregleringen av de finansiella marknaderna. Kommittén har flera gånger ställt sig positiv till att kommissionen trots motstånd från många håll har lagt fram förslag om en skatt på finansiella transaktioner och om stabilitetsobligationer⁽²⁾.

2.5 Samtidigt har man försökt att rätta till några av de inneboende felen i euroområdet och skapa delar av en ny struktur för en europeisk ekonomisk styrning. På så sätt vill man skapa en bättre samordning av den ekonomiska politiken, en strikt budgetpolitik och budgetkontroll samt en förbättring av konkurrenskraften⁽³⁾ i framtiden. Under hösten 2011 biföll Europaparlamentet fem förordningar och ett direktiv om en reform av den ekonomiska styrningen av Europa ("*Sixpack*").

⁽²⁾ EESK:s yttranden Skatt på finansiella transaktioner, EUT C 44, 11.2.2011, s. 81, och om Årlig tillväxtoversikt, EUT C 132, 3.5.2011, s. 26.

⁽³⁾ Se uppräkningsen i EESK:s yttrande "Årlig tillväxtoversikt", EUT C 132, 3.5.2011, s. 26.

2.5.1 Detta paket för ekonomisk styrning grundar sig på tre pelare:

— Att stärka den stabilitets- och tillväxtpakt som redan finns: Genom förfarandet vid alltför stora underskott införs fler och betydligt strängare bestämmelser om budgetkonsolidering och statskuldsbegränsning. Enligt dessa är medlemsstaterna skyldiga att inom 20 år och oberoende av konjunkturutvecklingen minska den nuvarande skuldsättningsgraden till det gränsvärde på 60 % som har fastställts i Maastrichtfördraget. Detta är procykliskt och kan äventyra tillväxt och sysselsättning.

— Att införa ett "förfarande vid alltför stora obalanser": Här handlar det om en helt ny politisk strategi på EU-nivå, genom vilken makroekonomiska obalanser som kan äventyra stabiliteten i den gemensamma valutan ska identifieras och åtgärdas.

— Att genomdriva stabilitetspakten och "förfarandet vid alltför stora obalanser" med sanktioner, som verkligen "känns av": EU-rekommendationer om bästa politiska beslut på nationell nivå har funnits ända sedan Maastrichtfördraget undertecknades. Ett helt nytt inslag är dock att dessa rekommendationer nu kommer att kompletteras med så gott som automatiska sanktioner för länderna i euroområdet. Detta ska ske genom omröstning med s.k. "omvänd majoritet". Detta är minst sagt tveksamt eftersom det ändå handlar om ett helt nytt förfarande som än så länge inte har förankrats i fördraget. Kort sagt innebär detta: Kommissionens förslag att ålägga en medlemsstat som inte följer kommissionens rekommendationer årliga böter motsvarande 0,1–0,2 % av BNP blir antaget om inte Ekofinrådet inom tio dagar har röstat ned detta med kvalificerad majoritet. Sanktionsförfarandena automatiseras på så sätt i hög grad och medlemsstaterna tvingas härigenom att ta EU:s politiska rekommendationer på allvar.

2.5.2 Den 23 november 2011 kompletterade kommissionen paketet med två nya förordningar: den första för att förstärka övervakningen av de medlemsstater vilkas finansiella stabilitet befinner sig i allvarig fara, den andra för att kontrollera och anpassa medlemsstaternas budgetutkast. Genom den förra förordningen utvidgas, förstärks och fördjupas de landsspecifika ekonomiska rekommendationerna för länder som måste genomgå ett makroekonomiskt anpassningsprogram. Bristande respekt för dessa rekommendationer leder till att utbetalningarna från EU:s strukturfonder och socialfond ställs in. Genom den senare förordningen får kommissionen ännu mer långtgående befogenheter att övervaka de nationella budgetförfarandena. Medlemsstaterna blir i samband med detta skyldiga att införa bindande bestämmelser om storleken på budgetunderskotten. Genom båda förordningarna skulle det ömsesidiga trycket och de inneboende procykliska effekterna förstärkas, med de konsekvenser som vi redan känner så väl till.

2.5.3 Den s.k. europeiska planeringsterminen, som omfattar sex månader per år, infördes för att undvika motstridiga

budgetpolitiska krav från medlemsstaterna och övervaka genomdrivandet av målen i Europa 2020-strategin. På detta sätt vill man se till att medlemsstaterna faktiskt tar hänsyn till EU:s överordnade mål i sin budgetplanering i god tid och detta innan omröstningen om följande års budget sker i det nationella parlamentet. Vid styrningen står visserligen den ekonomiska politiken i förgrunden, men den kommer framför allt att påverka de sociala systemen genom att den tvingar medlemsstaterna till reformer genom hotet om (halv-)automatiska sanktioner.

3. Sociala konsekvenser av de nya bestämmelserna

3.1 Den finansiella och ekonomiska krisen är inne på sitt fjärde år, och utsikterna vad gäller ekonomin och sysselsättningen fortsätter att försämrats. 23 miljoner människor saknar arbete och enligt de senaste arbetslöshetsciffrorna⁽⁴⁾ uppgick arbetslösheten i september 2011 i de 27 medlemsstaterna till 9,7 % och i euroområdet till 10,2 %, vilket är en ökning i förhållande till samma period året innan. Mellan 2008 och 2011 steg ungdomsarbetslösheten från 15,5 % till 21,4 %, och andelen icke-förvärvsarbetande steg från 55,6 % till 56,9 %. I Grekland och Spanien är nästan varannan ungdom arbetslös⁽⁵⁾. Detta innebär att mer än fem miljoner ungdomar varken har arbete eller utbildningsplats. Ökningen av sysselsättningen fram till mitten av 2011 med 1,5 miljoner personer kunde inte uppväga den massiva förlusten av 6 miljoner arbetstillfällen under krisen. Den ökade sysselsättningen är i huvudsak ett resultat av en ökning av antalet tillfälliga anställningsavtal och ökat deltidsarbete.

3.2 Mot den bakgrunden har siffrorna för den ekonomiska tillväxten korrigerats drastiskt nedåt, och kommissionen fastställde i den höstprognos som offentliggjordes nyligen att "återhämtningen av EU:s ekonomi har avstannat" och att "arbetslösheten beräknas ligga kvar på dagens höga siffra"⁽⁶⁾.

3.3 Den globala bankkrisen 2007–2009 övergick direkt i den nuvarande statsskuldskrisen eftersom staterna lade avsevärda ekonomiska resurser på att rädda bankerna och på statliga garantier för att hålla valutan uppe. På så sätt har de genomsnittliga skulderna stigit från 60 % till 80 % av BNP, vilket har lett till att spelrummet för automatiska stabiliseringsmekanismer och andra konjunkturutjämnande åtgärder har begränsats kraftigt. Det innebär att sysselsättnings- och socialpolitiken måste bära den största bördan i samband med anpassningen. Den röda tråden i EU:s olika politiska initiativ är att lönerna ska vara det främsta anpassningsinstrumentet genom lönesänkningar och en deflatorisk lönepolitik.

3.4 EESK anser att denna utveckling kan få farliga konsekvenser för såväl den grundläggande ekonomiska välfärden

som de sociala strukturerna i Europa. Precis som kommittén för socialt skydd betonade i rapporten om de sociala konsekvenserna av den ekonomiska krisen kommer de sparåtgärder som redan har genomförts eller planeras att få negativa konsekvenser för den sociala integrationen genom att förmåner eller tjänster för utsatta grupper, t.ex. funktionshindrade, skärs ned. Detta kommer att inverka negativt på tillgången till tjänster och på tjänsternas kvalitet och på så sätt få negativa konsekvenser för människor och företag⁽⁷⁾. Höga räntor innebär att det blir nästan omöjligt för medlemsstaterna att minska budgetunderskott och statsskuld. Grekland har sedan våren 2011 exempelvis ett primärt överskott i statsbudgeten, men skulden stiger ändå oavslutligt p.g.a. den orimliga räntekostnaden.

3.5 Åtstramningen, som äventyrar just de sociala investeringar som krävs, förstärker den nedåtgående spiralen ytterligare. När inga nya tillväxtpotentialer uppstår, inverkar kostnadsnedskärningarna också negativt på tillgångssidan vilket leder till lägre skatteintäkter och stigande sociala utgifter för arbetslösheten. Budgetunderskotten riskerar att öka ytterligare, vilket kan få katastrofala följder för finansmarknaderna, som noga följer sådana tendenser i alla medlemsstater.

3.5.1 Dessutom kan åtstramningsåtgärder, som leder till att konsumtionen minskar i en medlemsstat, utlösa kedjereaktioner i andra länder vilket leder till en ond cirkel antingen längs värdekedjan på hela den inre marknaden eller i handeln. Genom att åtstramningsprogram inleds samtidigt i flera stater begränsas tillväxtutsikterna ytterligare, och en ond cirkel av osäkerhet riskerar att uppstå, bland annat när det gäller investeringar i utbildning och vidareutbildning, forskning och innovation, sysselsättning och konsumtion.

3.6 Kommittén anser att man i samband med att man utarbetar och genomför EU-åtgärder för styrning noga bör undersöka huruvida och i vilken utsträckning en negativ ekonomisk utveckling i medlemsstater och regioner hänger samman med obalanser på marknaden, ekonomiska koncentrationsprocesser och marknadsmissbruk från de stora koncernernas sida. Mot detta bör man enligt kommitténs åsikt på alla nivåer vidta effektiva och samordnade skattepolitiska åtgärder i samband med konsolideringsåtgärderna. De små och medelstora företagens konkurrenskraft bör då stärkas, liksom den exportorienterade industriproduktionen. Detta borde åtföljas av nödvändiga strukturella åtgärder för att säkra tillväxt och skapa arbetstillfällen.

3.7 EESK beklagar att alla politiska åtgärder i sammanhanget är asymmetriska och strukturellt ensidiga: I en skrivelse från kommissionsledamot Olli Rehn står det att kommissionen när det gäller obalanserna inom euroområdet visserligen erkänner

⁽⁴⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-31102011-BP/EN/3-31102011-BP-EN.PDF.

⁽⁵⁾ Gemensam rapport om sysselsättningen 2011, COM(2011) 815 final, s. 2 och 4.

⁽⁶⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1331&format=HTML&aged=0&language=SW&guiLanguage=en>.

⁽⁷⁾ Gemensam bedömning (2010) av kommittén för socialt skydd och Europeiska kommissionen av de sociala effekterna av den ekonomiska krisen och av politiska åtgärder, s. 9–10.

de problem som kan uppstå genom stora underskott i betalningsbalansen, men att man anser stora överskott i bytesbalansen vara oproblematiske för sammanhållningen inom euroområdet⁽⁸⁾. En omdefiniering av konkurrensvillkoren får till följd att stater som skuldsätter sig för att finansiera ett underskott i betalningsbalansen betraktas som problematiska, medan stater som redovisar överskott uppmuntras att fortsätta med det.

3.8 När kommissionen identifierar "makroekonomiska obalanser" fastställs indikatorerna så att dynamisk löneutveckling inom de olika ekonomiska sektorerna omedelbart påtalas och undersöks medan medlemsstater där lönerna stagnerar helt enkelt hamnar utanför synfältet. Man överväger också "relativa" jämförelser där utvecklingen av enhetsarbetskostnader jämförs i förhållande till huvudkonkurrenterna. Denna typ av jämförelse kan användas för att upptäcka ökande skillnader i konkurrenskraft. Den får dock inte leda till att löneökningar automatiskt ses som något negativt och låga löner och återhållsamma löneavtal som något positivt. I stället måste produktivitetsutvecklingen och inflationen erkännas som riktmärke för löneökningar.

3.9 EESK beklagar särskilt att medlemsstaterna har åtagit sig att vidta åtgärder och respektera förhållningsregler som ligger utanför deras räckvidd och inflytande. I artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning om förebyggande och korrigerande av makroekonomiska obalanser nämns en varningsmekanism som bygger på en indikatorstabell (en resultatavla). Med hjälp av dessa indikatorer ska såväl minimi- som maximigränsvärden för interna och externa makroekonomiska obalanser fastställas, och om dessa gränsvärden överskrids ska förfarandet vid alltför stora obalanser inledas. Bland dessa indikatorer finns också enhetsarbetskostnaderna, trots att dessa i huvudsak fastställs i oberoende avtal mellan arbetsmarknadens parter och inte omfattas av den statliga ekonomiska politiken.

3.10 EESK anser därför att arbetsmarknadsparterna fortlöpande bör delta i genomförandet av förordningen, både i hela euroområdet och på nationell nivå. Oavsett i vilken institutionell form arbetsmarknadsparterna deltar i genomförandet betonas kommittén att deras självständighet inte får ifrågasättas och att ILO-konventionerna 87 och 98 måste beaktas i full utsträckning. Dessutom bör Europeiska unionens allmänna mål, i synnerhet målen om sociala framsteg och harmoniseringen av EU:s socialpolitik nedifrån och upp utgöra en väsentlig beståndsdel. De grundläggande sociala rättigheter som fastställs i artikel 52.1 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna måste också beaktas.

3.11 I tider av ekonomiska och sociala svårigheter och förändringar är det viktigt att arbetsmarknadsparterna får delta i processen och i genomförandet av styrnings- och konsolideringsåtgärderna. De bidrar på ett värdefullt sätt till utbildning

och förebyggande åtgärder, sysselsättning och social fred som baserar sig på respekt för människovärdet och solidaritet i samhället.

4. Sociala konsekvenser av åtgärder i medlemsstaterna

4.1 EESK hyser stor oro för de sociala konsekvenserna av denna kris som tydligt visar sig i de flesta medlemsstater. Kommittén rekommenderar att strukturreformer genomförs med tanke på tillväxt och sysselsättning. Att stödja och främja arbetstagarnas rättigheter och de grundläggande sociala rättigheterna påverkar den totala ekonomiska produktiviteten positivt. Det är av största vikt att regeringarnas handlingsmöjligheter säkerställs genom tillräckliga skatteintäkter, och att man beslutsamt bekämpar skattebedrägerier.

4.1.1 EESK noterar med oro de ökande skillnaderna mellan länder och regioner. Dessa hotar integreringsprocessen i stor utsträckning, eftersom den ekonomiska och sociala sammanhållningen inom den befintliga unionen för första gången minskar kraftigt. Tidigare har de sociala och ekonomiska skillnaderna endast ökat tillfälligt, i samband med att nya medlemsstater har anslutit sig.

4.2 Kommittén för socialt skydd kommer i sin rapport "*The social impact of the crisis*" fram till slutsatsen att den sociala situationen för stora delar av befolkningen, i synnerhet för ungdomar, visstidsanställda och invandrare, har försämrats avsevärt till följd av den finansiella och ekonomiska krisen, och att de arbetslösa i medlemsländerna utgör en av de grupper som i störst utsträckning hotas av fattigdom⁽⁹⁾. Social oro och protester i länder som Grekland, Spanien och många andra av medlemsstaterna är en följd av detta.

4.3 Även den senaste Eurostat-undersökningen från 2011 visar att EU-medborgarna är oroliga och att fattigdomen ökar.

En stor och växande majoritet av människorna i Europa anser att fattigdomen är på frammarsch. På frågan om huruvida fattigdomen har tilltagit eller avtagit under de senaste tre åren svarar 87 % av européerna att den har tilltagit. Åsikten att fattigdomen har tilltagit under de senaste tre åren är mycket starkare än under hösten 2010. Endast 22 % av européerna anser att tillräckligt görs för att bekämpa fattigdomen⁽¹⁰⁾.

4.4 EESK hyser stor oro för att EU som en följd av krishanteringsens sociala konsekvenser kommer att splittras ytterligare och därigenom förlora allmänhetens stöd. EU måste återvinna medborgarnas förtroende.

⁽⁸⁾ Skrivelse till Jan Vincent-Rostowski den 4 november 2011 om hanteringen av underskott och överskott i bytesbalansen i förfarandet vid alltför stora obalanser.

⁽⁹⁾ Se den gemensamma bedömningen av kommittén för socialt skydd och Europeiska kommissionen av den 26 november 2010 (16905/10, SOC 793, ECOFIN 786), s. 2.

⁽¹⁰⁾ Eurobarometer special 377.

4.5 Kommittén anser att allt måste göras för att inte besparingsåtgärderna ska öka risken för fattigdom. Man måste genomföra en effektiv social konsekvensanalys där man undersöker hur målet om att minst 20 miljoner människor under de kommande tio åren ska lyftas ur fattigdom och social utestängning kan uppnås under de förändrade villkoren, och vilka åtgärder som krävs för detta. Den andra sidan av den ökande fattigdomen är växande tillgångar och vinster, något som i en del medlemsstater förvärras av olämpliga beskattnings- och budgetstrategier. Strukturen för den ekonomiska styrningen i Europa och genomförandet av den europeiska terminen får inte leda till att man missar målet om en minskning av fattigdomen i den övergripande Europa 2020-strategin.

5. Behovet av omfattande sociala konsekvensanalyser

5.1 EESK påpekade 2011 att den övergripande sociala klausulen (artikel 9 i EUF-fördraget) innebar en viktig nyhet som måste beaktas i unionens politik ⁽¹¹⁾.

5.2 EESK pekade i sammanhanget på att den övergripande sociala klausulen måste tillämpas på huvudområdena och den övergripande strukturen för EU:s socioekonomiska styrning inom ramen för den nya Europa 2020-strategin, som antogs av Europeiska rådet 2010 ⁽¹²⁾. Till detta hör också den europeiska terminen och det s.k. "sixpack", Europlus-pakten och skyddsneten.

5.3 Kommittén upprepar att krisåtgärderna inte i något fall får leda till att de rättigheter som fastställs i stadgan om grundläggande rättigheter äventyras. Man bör tvärtom fastställa vilka åtgärder som behöver vidtas under det närmaste året för att säkerställa skyddet av de grundläggande rättigheterna ⁽¹³⁾.

5.4 Kommittén för socialt skydd och Europeiska kommissionen har tillsammans kritiserat att endast ett fåtal av medlemsstaterna hittills har genomfört analyser av de sociala följderna av budgetkonsolideringsåtgärderna ⁽¹⁴⁾.

5.5 EESK bekräftar att det omgående krävs en bedömning av de sociala konsekvenserna av de nya bestämmelserna för den ekonomiska styrningen. EU har förbundit sig att främja social integrering, inte enbart med kvantitativa mål utan också kvalitativt med utgångspunkt i de grundläggande sociala rättigheter som har fastställts i fördraget. Detta berör direkt människors livskvalitet och bör redovisas och beaktas både kvantitativt och kvalitativt i konsekvensanalyserna. När lagstiftningsförslaget utarbetades gjordes endast enstaka konsekvensanalyser där de so-

ciala konsekvenserna inte sällan bara spelade en begränsad roll, varför resultaten ofta inte beaktades ⁽¹⁵⁾.

6. EU behöver en social investeringspakt

6.1 Mot bakgrund av att vi inte ännu känner till vilka direkta och indirekta ingrepp som kommer att ske i de sociala rättigheterna, strukturen och landvinningarna krävs det ett helhetsgrepp där följande beståndsdelar knyts starkare till varandra, på grundval av utförliga och oberoende sociala konsekvensanalyser:

6.1.1 Arbetsmarknadsparterna bör involveras i god tid och fullt ut i alla åtgärder

6.1.1.1 Alla åtgärder som har beslutats hittills och planeras för framtiden bör omsättas i praktiken först efter ingående samråd med arbetsmarknadsparterna. Detta framgår bl.a. av artikel 152 i EUF-fördraget, och gäller särskilt för sådana besparingsåtgärder som förklaras vara rent ekonomiska eller budgetmässiga men som medför försämringar på det sociala området. EU:s arbetsgrupp för Grekland kan fungera som exempel på behovet av att involvera arbetsmarknadsparterna. Dessutom borde de sociala organisationerna och icke-statliga organisationerna i god tid och fullt ut involveras i alla åtgärder.

6.1.2 En "social investeringspakt"

6.1.2.1 Principiellt anser EESK att man inte kan spara sig ur en sådan kris som råder i Grekland och andra medlemsstater, utan att man måste växa ur den. Inom ramen för den ekonomiska styrningen föreslår EESK att man genomför hållbara investeringar i kompetens, infrastruktur och produkter och att man främjar investeringar i den sociala ekonomin, i socialt företagande ⁽¹⁶⁾ och i sociala tjänster.

6.1.2.2 Detta bör åstadkommas genom en social investeringspakt. Kommittén ansluter sig därmed till liknande krav från Frank Vandenbroucke, Anton Hemerijck och Bruno Palier. Dessa ser det som en huvuduppgift att både på EU-nivå och i medlemsstaterna få långsiktiga sociala investeringar och kortsiktiga budgetkonsolideringsåtgärder att stödja varandra ömsesidigt. Målen i Europa 2020-strategin skulle kunna utgöra en ram för detta. En förutsättning skulle vara att EU:s sociala investeringspakt förankrades i en tillväxtorienterad budgetpolitik och de finansiella bestämmelserna. Detta innebär att den nya makroekonomiska och budgetpolitiska övervakningen skulle behöva kompletteras med en social investeringspakt ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁵⁾ Se t.ex. analysen från Europeiska nätverket mot fattigdom.

⁽¹⁶⁾ Socialt företagande utgör ett centralt inslag i den europeiska sociala modellen. EESK ställer sig bakom kommissionens lansering av en politisk ram och åtgärdsplan för att främja socialt företagande i Europa, och betonar vikten av ett fullständigt genomförande på både EU-nivå och medlemsstatsnivå. EESK:s yttrande om "Socialt entreprenörskap och socialt företagande", EUT C 24, 28.1.2012, s. 1.

⁽¹⁷⁾ Vandenbroucke, Frank, m.fl., "The EU needs a social investment pact", OSE No 5, 2011, s. 5.

⁽¹¹⁾ EESK:s yttrande om "Stärkt sammanhållning och socialpolitisk samordning inom EU genom den nya övergripande sociala klausulen i artikel 9 i EUF-fördraget", EUT C 24, 28.1.2012, s. 29.

⁽¹²⁾ Se ovan.

⁽¹³⁾ EESK:s yttrande om "Strategi för Europeiska unionens konkreta tillämpning av stadgan om de grundläggande rättigheterna", EUT C 376, 22.12.2011, s. 74.

⁽¹⁴⁾ Se fotnot 9.

Kommittén ser med stor oro på de sociala konsekvenser det får när krisåtgärderna leder till att t.ex. pensioner, särskilt små pensioner, minskas ytterligare. Kommittén upprepar att kommissionen bör ta ett första steg mot en definition gemensam för hela EU av vad en tillräcklig pension innebär ⁽¹⁸⁾.

6.1.3 Utnyttjande av nya inkomstkällor för den offentliga budgeten

6.1.3.1 De offentliga budgetarna kommer inte att räcka till allt från att rädda banker och öka de sociala utgifterna till att betala innovativa investeringar och främja företag. Man behöver exploatera nya inkomstkällor för staten. Detta måste ske samtidigt som man ökar effektiviteten och ändamålsenligheten i de offentliga utgifterna. EESK anser att man måste stärka basen för medlemsstaternas skatteintäkter, bland annat genom att införa en skatt på finansiella transaktioner, stänga skatteparadisen, stoppa skattekonkurrensen och vidta åtgärder mot skattebedrägeri. Samtidigt måste man koncentrera sig mycket mer på kvaliteten i investeringarna om alla medlemsstater åtar sig att göra sociala investeringar och konsolidera budgeten genom tillväxt och reformer. Rent generellt bör man dessutom se över skattesystemen och i samband med detta ta hänsyn till sådana frågor som hur olika former av inkomster och förmögenheter bidrar ⁽¹⁹⁾.

6.1.4 Ett "socialt skyddsnät" genom en likvärdig "social inriktning" (social governance).

6.1.4.1 Utan "socialt skyddsnät" (Jean-Claude Juncker) förblir EU-strukturen ofullständig och Europas utveckling backar. EU skulle degraderas till en rent ekonomisk och budgetmässig union, långt från den sociala marknadsekonomi som har utfästs. EESK vill eftertryckligen varna för en sådan utveckling.

6.1.4.2 EESK förespråkar ett ansvarsfullt statligt agerande på de ekonomiska och sociala områdena (*economic and social governance*). Den kortsiktiga konsolideringen måste därför kopplas

starkare till målen i Europa 2020-strategin för att uppnå smart tillväxt, social sammanhållning och social integrering.

6.1.4.3 EU måste dessutom se till att alla ekonomiska och budgetpolitiska åtgärder ligger i linje med de sociala mål som fastställs i primärrätten och de grundläggande sociala rättigheterna, i synnerhet den kollektiva förhandlingsrätten och strejkrätten, och att de sociala landvinningar som har gjorts inte går förlorade.

6.1.5 Ett konvent för ett koncept inriktat på sociala framsteg vid kommande fördragsändringar

6.1.5.1 EESK framhåller med eftertryck att man bör sammankalla ett konvent. Med tanke på de omfattande fördragsändringar som nu står på dagordningen krävs det både en bred debatt och en demokratisk förankring. Precis som vid det senaste konventet bör de nationella parlamenten, Europaparlamentet, arbetsmarknadsparterna och EESK få delta. I delrapporten och färdplanen måste man se till att dessa fördragsändringar kompletteras med likvärdiga sociala bestämmelser och att resultatet tas upp i den rapport om genomförandet av de överenskomna åtgärderna som planeras komma i mars.

6.1.6 Säkra och främja arbetsmarknadsparternas autonomi i de kollektiva avtalsförhandlingarna

6.1.6.1 EESK upprepar sin ståndpunkt att åtagandena i stadgan om grundläggande rättigheter gäller för EU:s alla organ och institutioner och att det därför inte får ske några ingrepp i arbetsmarknadsparternas förhandlingsautonomi. Kommissionen uppmanas att säkerställa detta. Kommissionen får inte i något fall rekommendera medlemsstaterna att vidta sådana åtgärder som skulle innebära en kränkning av stadgan om de grundläggande rättigheterna, utan uppmanas att göra allt för att värna och främja dessa rättigheter. Krisen utgör ett test av hur väl kulturen när det gäller grundläggande rättigheter är förankrad i Europa ⁽²⁰⁾.

Bryssel den 22 februari 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ EESK:s yttrande om "Grönbok – med sikte på tillräckliga, långsiktigt bärkraftiga och trygga pensionssystem i EU", EUT C 84, 17.3.2011, s. 38.

⁽¹⁹⁾ EESK:s yttrande om "Resultaten av toppmötet om sysselsättning" punkt 3.4.2 i EUT C 306, 16.12.2009, s. 70.

⁽²⁰⁾ Se fotnot nr 13.